

quick scan flora en fauna

Loosjespolder te Tolkamer

LBP|SIGHT

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

8 maart 2013

projectnummer: 12010

quick scan flora en fauna

Loosjespolder te Tolkamer

In opdracht van:

LBP|SIGHT

contactpersonen:

mevrouw ing. D.A. Riemer

de heer mr. P. de Vries

8 maart 2013

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

Haico van der Burgt

Fruittelerserf 43

6846 AC Arnhem

T 026-8446525

M 06-12971680

E haico@ecoquickscan.nl

I www.ecoquickscan.nl

wijze van citeren: Burgt, H.H.J. van der, Quick scan flora en fauna Loosjespolder te Tolkamer. *ECOquickscan*, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Arnhem, 2013.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
1.3	BEOOGDE INGREPEN	2
2	WETTELIJK KADER	5
2.1	GEBIEDSBESCHERMING	5
2.2	SOORTBESCHERMING	5
3	TOETSING	7
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK	7
3.2	BESCHERMDE GEBIEDEN	7
3.2.1	natuurbeschermingswet	7
3.2.2	ecologische hoofdstructuur	8
3.3	VOORKOMEN VAN BESCHERMDE SOORTEN	11
4	CONCLUSIE	17
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	17
4.2	SOORTENBESCHERMING	17
4.3	CONSEQUENTIES	18

BIJLAGEN

1	LITERATUURLIJST
2	INRICHTINGSSCHETS LOOSJESPOLDER
3	VOORSCHRIFTEN GEDRAGSCODE

1 INLEIDING

1

1.1 AANLEIDING

In Tolkamer (gemeente Rijnwaarden, provincie Gelderland) is in de Loosjespolder, aansluitend aan het bestaande bedrijventerrein, de realisatie van een opslagterrein beoogd. Het overige deel van de polder zal als natuurterrein worden ingericht en bestemd. Aan ecologisch adviesbureau *ECOquickscan* is gevraagd te beoordelen of deze activiteit effect heeft op de flora en fauna op en rond de locatie. In het onderzoek zijn ook het naastgelegen wiel, het bijbehorende struweel en de aansluitende maïsakker in het onderzoek betrokken. De voorliggende rapportage beschrijft de effecten op de aanwezige flora en fauna en de geeft inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze locatie.

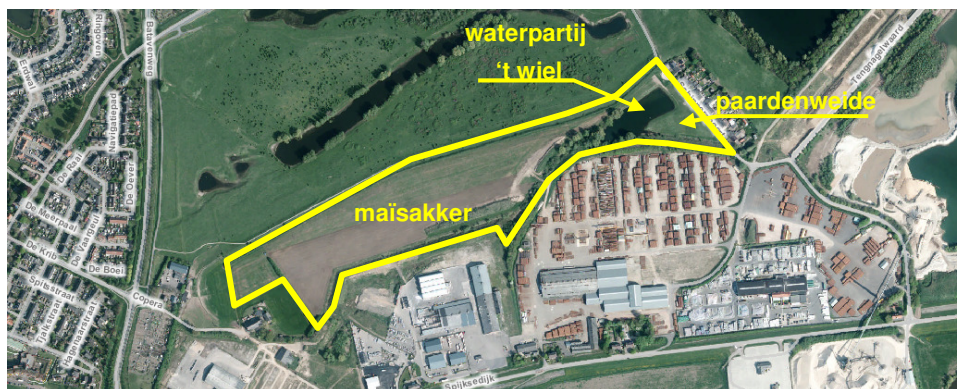
globale ligging (geel) en indrukken van het plangebied; de waterpartij 't wiel met op de achtergrond het struweel en de opgaande beplanting (rechtsboven), de paardenweide (linksonder) en de maïsakker (rechtsonder) (luchtfoto: provincie Gelderland)

Voor de ruimtelijke ingreep mag plaatsvinden moet er eerst een onderzoek plaatsvinden in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Er zal bij deze activiteit rekening gehouden moeten worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voorliggend onderzoek is een quick scan waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning uitspraken worden gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Het plangebied zal beoordeeld worden op geschiktheid voor beschermde planten en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het plangebied is gelegen tussen de kernen van Tolkamer, Lobith en Spijk, grenzend aan een bestaand bedrijfsterrein en in het buitengebied. Het gebied ligt aan de noordzijde van het bedrijfsterrein. Ten oosten van de locatie ligt de Tegnagelwaard en de noordgrens wordt gevormd door het fietspad tussen de Tegnagelwaard/Schipperspoort en Batavenweg. De Loosjespolder (plangebied) betreft de ruimte tussen het fietspad en het bedrijventerrein. Zowel ten noorden als oosten van het plangebied liggen natuurgebieden met resten van oude rivierarmen en klei-/zandwinlocaties.

Het oostelijk deel van het plangebied bestaat uit een paardenweide met aansluitend de waterpartij 't wiel. Het westelijk deel van het plangebied bestaat uit een maïsakker. Tussen de waterpartij en de maïsakker is struweel en opgaande beplanting aanwezig. De paardenweide en maïsakker hebben gezien het intensieve gebruik in de regel een beperkte ecologische waarde. Van de zijde van bewoners is tijdens het veldonderzoek vernomen dat het gedeelte van het terrein, de paardenweide, decennialang door de bedrijven (steenfabrieken) is gebruikt om afval te storten en dat deze stort begin jaren negentig van de vorige eeuw is afgedekt met grond en als paardenweide in gebruik is genomen. Het wiel en het aansluitend gelegen struwelen en opgaande beplantingen zijn meer ecologisch waardevol.

het plangebied met daarin de verschillende deelgebieden; struweel en opgaande beplanting is voornamelijk aanwezig ten westen van de waterpartij 't wiel en aan de randen van het plangebied (luchtfoto: provincie Gelderland)

1.3 BEOOGDE INGROPEN

Binnen het plangebied is de realisatie van een opslagterrein, op een deel van de maïsakker aansluitend aan het bestaande bedrijventerrein, beoogd. Het overige deel van de Loosjespolder zal als natuurterrein worden ingericht en bestemd. Hieronder volgt de inrichtingsschets (zie ook bijlage 2) en een toelichting van de beoogde inrichting van het plangebied.

af te ronden geluidswal

Ter hoogte van de waterpartij 't wiel wordt de al gedeeltelijk aangelegde geluidswal verder aangelegd en afgerond. Bij deze werkzaamheden zullen mogelijk enkele of meerdere bomen verloren gaan. De betreffende wal zal vervolgens beplant worden met beplanting bestaande uit boomvormers en struikvormers. Op die manier wordt een visuele afscheiding gecreëerd.

nieuwe wal met opgaande begroeiing

Langs de noordkant van het opslagterrein zal een nieuwe geluid/afscheidingswal worden aangelegd. Deze wal zal een afmeting krijgen van 3 meter hoog en 6 meter breed. De betreffende wal zal beplant worden met boomvormers en struikvormers. De soortkeuze zal bestaan snelgroeiende soorten zodat in een korte periode een visuele afscheiding ontstaat.

nieuwe beplanting

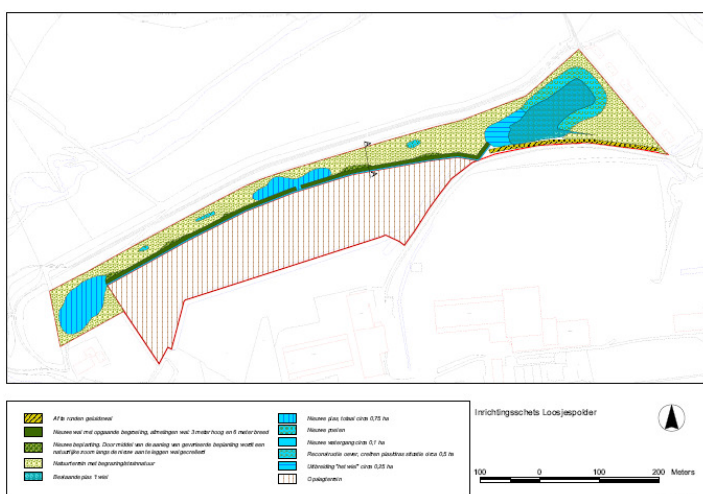
De aan te leggen beplanting op de nieuwe wal zal ook deels op het terrein voor de wal aangelegd worden. Door middel van variatie in de vorm en plantafstand wordt een gevarieerde zoom gecreëerd.

bestaande waterpartij 't wiel en reconstructie van de oever

De oever van de bestaande plas zal op een natuurvriendelijke wijze heringericht worden. Dit betekent dat de steile waterkanten en abrupte overgangen omgevormd worden naar geleidelijke overgangen zodat er in de oeverzone zogenaamde plas/drassituaties ontstaan. De oppervlakte waarop op dit plaatsvindt bedraagt circa 0,5 hectare.

uitbreiding waterpartij 't wiel

Aan de westkant van de bestaande plas zal het wateroppervlak uitgebreid worden met circa 0,25 hectare. Deze uitbreiding zal ten kosten gaan van het bosje dat op deze locatie staat.

de beoogde inrichting van het plangebied (tekening: LBP/SIGHT, d.d. 31 januari 2013)

nieuwe plassen

In het midden en aan de westkant van het gebied zullen nieuwe plassen worden gecreëerd met een totaal oppervlakte van circa 0,75 hectare. De omgeving van de nieuwe plassen zal worden aangevuld met landschappelijke beplanting zoals knotbomen. De plassen zelf worden op een natuurvriendelijke wijze ingericht.

nieuwe watergang

Langs de noordkant van het opslagterrein zal een nieuwe watergang aangelegd worden die de waterpartij 't wiel en de twee nieuw aan te leggen plassen met elkaar zal verbinden. De oppervlakte van deze watergang zal circa 0,15 hectare bedragen.

natuurterrein met begrazing en struinnatuur

Het overige terrein zal worden ingericht als natuurterrein wat beheerd zal worden door middel van begrazing. Het terrein zal landschappelijk aansluiten bij de aan de noordkant gelegen Geuzenwaard. Ook voor het beheer zal gezocht worden naar aansluiting bij de Geuzenwaard. In het gebied worden geen recreatieve voorzieningen aangelegd. Wel zal het terrein toegankelijk zijn voor publiek in de vorm van zogenaamde "struinnatuur".

nieuwe poelen

Verspreid door gebied zullen een aantal nieuwe poelen gecreëerd worden.

2 WETTELIJK KADER

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

5

2.1 GEBIEDSBESCHERMING

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de reeds bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen.

Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitatten en de habitatten van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 SOORTBESCHERMING

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het 'Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten' uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfsplaatsen van deze soorten worden aangetast;
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
- beschermingscategorie 3:
De soorten uit deze categorie zijn in de Flora- en faunawet ingedeeld in twee groepen; de zogenaamde 'Bijlage 1-soorten' (uit het 'Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten') en 'Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn'. Het belangrijkste verschil is dat voor de 'Bijlage 1-soorten' een ontheffing te verkrijgen is in het kader van een ruimtelijke ingreep.
Voor 'Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn' geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische Zaken.

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een veldverkenning, zullen uitspraken worden gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Vervolgens zullen voor alle (mogelijke) aanwezige beschermde soorten de effecten en eventuele gevolgen voor de beoogde ingreep beschreven worden.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, 1992), de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, 1997) en de verspreidingsgegevens van RAVON (www.ravon.nl). Deze bronnen vermelden soortgegevens op basis van uurhokken (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het zeer globale gegevens betreft.

Deze soms verouderde gegevens zijn aangevuld met recentere gegevens van websites zoals waarneming.nl, telmee.nl en zoogdieratlas.nl. Aangezien deze gegevens veelal gecontroleerd worden door experts zijn de gegevens betrouwbaar.

Op 6 maart 2012 heeft er een veldverkenning plaatsgevonden. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid van het plangebied en haar omgeving voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter zijn hiervoor niet toereikend.

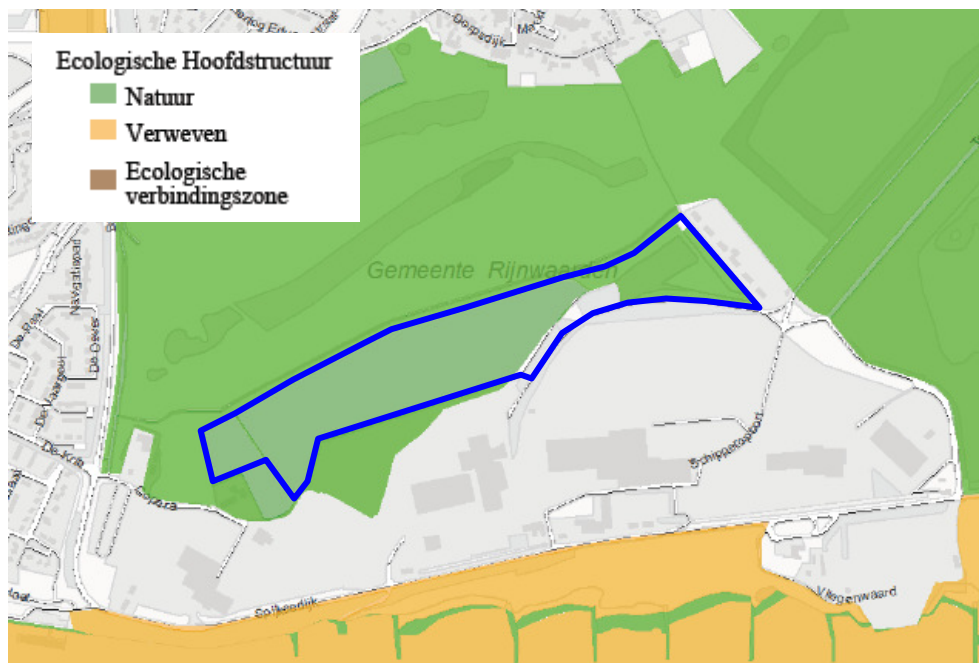
3.2 BESCHERMDE GEBIEDEN

3.2.1 *natuurbeschermingswet*

Het plangebied te Tolkamer ligt niet in of tegen een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde beschermde gebied ligt op ongeveer 400 m afstand en betreft het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort' (Vogel- en Habitatrichtlijngebied). De beoogde plannen hebben betrekking op een relatief kleine oppervlakte dat in de huidige situatie intensief beheerd en gebruikt wordt. Daarnaast liggen tussen de beschermde gebieden en het plangebied diverse bedrijven en woningen (buffer). Hierdoor is een relatie met de aangewezen soorten en habitats van de beschermde gebieden afwezig. Negatieve effecten op het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort' worden dan ook niet verwacht.

3.2.2 ecologische hoofdstructuur

Bijna het gehele plangebied is aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur - natuur. Het oostelijk deel (paardenweide en waterpartij 't wiel) van het plangebied is reeds planologisch bestemd als 'steenindustrie'.

ligging van het plangebied ten opzichte van de EHS (kaart: provincie Gelderland; vastgesteld door Provinciale State op 1 juli 2009)

Onderstaand worden de huidige ecologische waarden van het plangebied beschreven en wordt ingegaan op het beleid van de provincie Gelderland ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur ("nee, tenzij"-benadering). Het plan is vervolgens getoetst aan de doelstellingen (kernkwaliteiten) van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) op deze locatie. Het bevoegd gezag oordeelt uiteindelijk of de doelstellingen van de EHS niet significant worden aangetast.

ecologische waarden van het plangebied

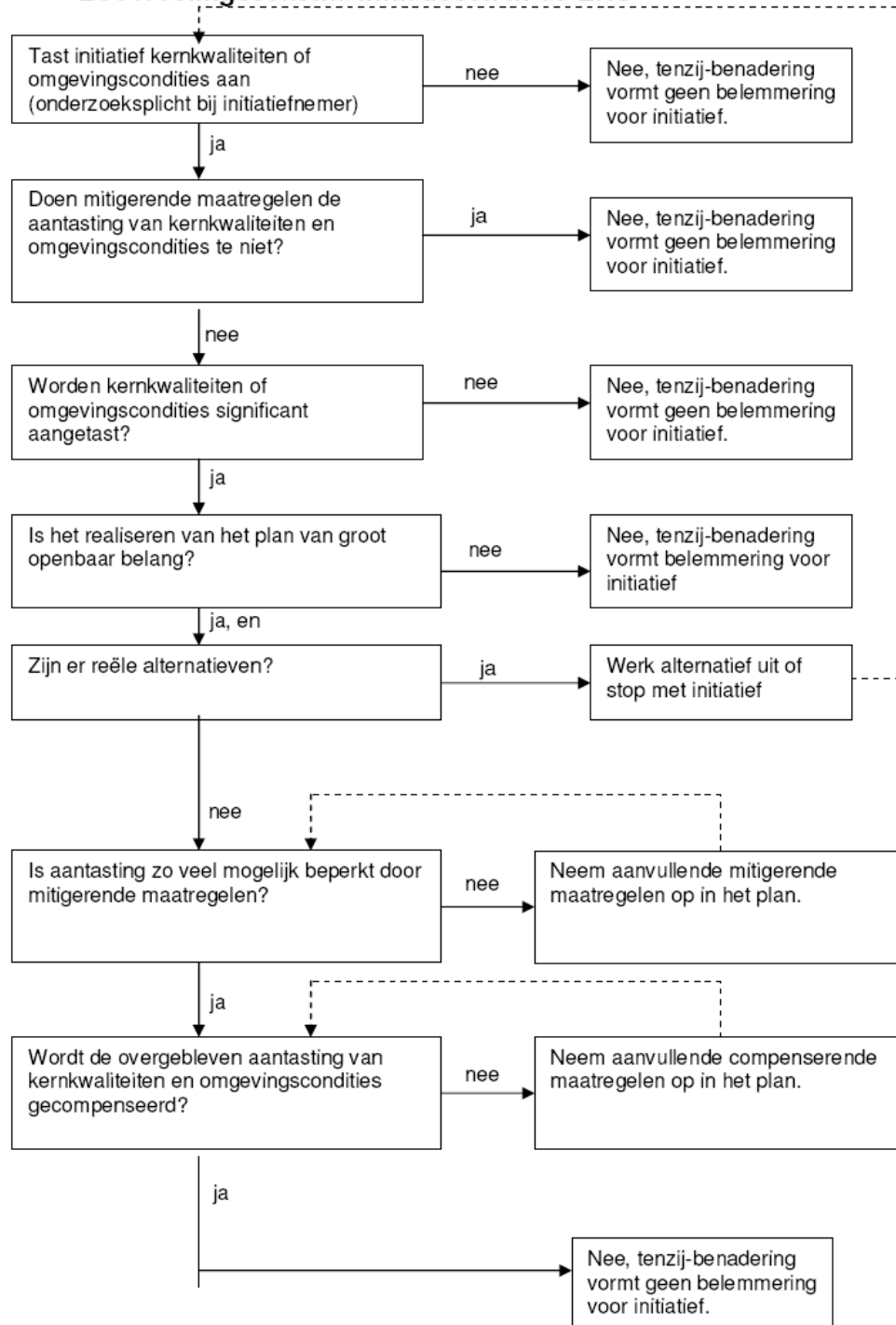
Het plangebied is grofweg op te delen in vier biotopen; paardenweide, waterpartij (het wiel), struwelen en opgaande beplanting en maïsakker. Van de voorstaande vier biotopen hebben de waterpartij en struwelen en opgaande beplanting de hoogste ecologische waarden. In deze biotopen is de aanwezigheid van verschillende meer beschermde soorten (Flora- en faunawet; zie soortbescherming) niet uit te sluiten. Ook voor niet en licht beschermde soorten zijn deze biotopen het meest waardevol in het plangebied. De paardenweide en maïsakker hebben vanwege het intensief gebruikte en beheerde karakter een lage ecologische waarden. De continue verstoring voorkomt dat dieren zich permanent kunnen vestigen in deze biotopen. De beide biotopen worden wel gebruikt door dieren om bijvoorbeeld te foerageren.

beoordeling ecologisch hoofdstructuur

Binnen de EHS geldt de "nee, tenzij"-benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van

redenen van groot openbaar belang. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken heeft de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden (kernkwaliteiten en omgevingscondities) per gebied gespecificeerd.

Beoordelingsschema initiatieven in de EHS

beoordelingsschema initiatieven in de EHS (bron: provincie Gelderland, streekplanuitwerking, 2006)

Op basis van het beoordelingsschema initiatieven in de EHS kan geconcludeerd worden dat een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities voorkomen dient te worden (of er moet sprake zijn van groot openbaar belang en geen reëel alterna-

tief). Op basis van de huidige plannen, waarbij onder andere het areaal en kwaliteit van gebieden die zijn aangewezen voor nieuwe (agrarische) natuur afneemt, is een aantasting (zonder extra maatregelen te nemen, zoals het geven van een kwaliteitsimpuls aan het gebied) niet uit te sluiten.

Voor een kwaliteitsimpuls dient te worden aangesloten bij de kernkwaliteiten van de EHS. De volgende kernkwaliteiten zijn van toepassing op dit gebied:

- in de gehele EHS
 - De landschappelijke verwevenheid van natuur, bos en landschapselementen met cultuurgronden.
- in het Rivierengebied
 - De rivier met zijn bijbehorende dynamiek en morfologie, als bron van natuurlijke processen, en als as van een keten natuurterreinen en natuurrijke cultuurlandschappen in de uiterwaarden en de daarbij behorende bijzondere natuur, zoals rivierduinen, stroomdalgraslanden, natte schraalgraslanden, hardhoutoobos en nevengeulen.
 - De relatie tussen open voedselrijke foerageergebieden en rustgebieden (open water) voor overwinterende en doortrekkende ganzen, eenden en andere watervogels.
 - Het Rijk van Nijmegen als samenhangend geheel van bossen en natuurterreinen met zeer gevarieerde overgangen naar de omringende rivierkleigronden (Ooijpolder) met de bij deze overgangen behorende natuur met onder andere bronnen en bronbeekjes.
 - De uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren die De Gelderse Poort en het Rijk van Nijmegen herbergen door de centrale ligging in het Europese natuurnetwerk met verbindingen naar de Veluwe en Oostvaardersplassen, het Reichswald en de Eiffel, het bovenstroomse en benedenstroomse (Duitse) rivierengebied en de bosgebieden in het Limburgs-Duitse grensgebied.
 - De Nieuwe Hollandse Waterlinie als samenhangend en herkenbaar geheel van moerasgebieden en open (weidevogel)graslanden.
 - Het samenhangende geheel van Linge en natuurgebied en landgoederen langs de Linge in het westelijk rivierengebied.
 - De combinatie van gedempte rivierdynamiek en kwel in het Rijnstrangengebied met als resultaat een gevarieerd rietmoeras met bijzondere soorten als moerasvogels en waterspitsmuis.
 - De verbinding tussen het Maas- en het Rijnecosysteem in Fort Sint Andries.
 - Het open, grazige en natte karakter van binnen- en buitendijkse weidevogel- en ganzengebieden.

toetsing aan de ecologische hoofdstructuur

Het plan voorziet in een opwaardering van de huidige natuurwaarden. In de huidige situatie is de natuurwaarde beperkt. De paardenweide en maïsakker, die het grootste deel vormen van het plangebied, hebben vanwege het intensief gebruikte en beheerde karakter een lage ecologische waarde. Door de inrichting van het terrein met nieuwe plassen en poelen, en door de bestaande plas te voorzien van plas/draszones, wordt aansluiting gezocht bij de natuurwaarden die reeds aanwezig zijn in het Rijnstrangengebied.

Rondom de plassen en poelen zal vegetatie ontstaan die geschikt is voor diverse moerasvogels en op de grotere plassen is gelegenheid voor watervogels om te rusten. De kernkwaliteiten van de EHS worden hiermee versterkt.

Daarnaast vormt de nieuw aan te leggen wal een scheiding tussen het bedrijventerrein en natuurgebied waardoor de invloeden vanuit het bedrijventerrein, zoals geluid- en lichthinder, worden beperkt. Ook dit is gunstig voor de nieuw te ontwikkelen natuur in de Loosjespolder en het noordelijk gelegen natuurgebied.

conclusie

In vergelijking met de huidige natuurwaarden vormt het beoogde plan, ondanks de afname van het areaal van de EHS, een grote opwaardering van de natuurwaarden in de Loosjespolder. De beoogde inrichting sluit aan bij de gewenste kernkwaliteiten van het Rijnstrangengebied en het rivierengebied in het algemeen. Door de bestemming natuur vast te leggen in het bestemmingsplan wordt het bovendien duurzaam naar de toekomst als zodanig beschermd. Het beoogde plan kan dan ook als een positieve ontwikkeling worden beschouwd voor de EHS op deze locatie.

3.3 VOORKOMEN VAN BESCHERMDE SOORTEN

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de activiteit sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde activiteit kan biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

vaatplanten

Het plangebied is grofweg op te delen in vier biotopen; paardenweide, waterpartij 't wiel, struwelen en opgaande beplanting en maïsakker. Van deze vier biotopen hebben alleen de waterpartij en de struwelen en opgaande beplanting een meer natuurlijke begroeiing. Zowel de paardenweide als de maïsakker worden intensief gebruikt (respectievelijk begraaasd en geploegd) en bieden weinig ruimte aan natuurlijke plantengroei. De waterpartij is relatief diep en heeft een steil talud. Net onder de waterspiegel is alleen watermunt (*Mentha aquatica*) aangetroffen. Gezien de diepte van de waterpartij en het steile talud worden beschermde soorten niet verwacht. De struwelen en opgaande beplanting bestaat voornamelijk uit wilgen en elzen met een ondergroei van ruigte soort, zoals brandnetel (*Urtica dioica*) en gewone braam (*Rubus fruticosus*). In deze verruigde delen worden geen beschermde soorten verwacht. De meeste beschermde soorten zijn afhankelijk van schrale omstandigheden.

Gezien het voorstaande kan geconcludeerd worden dat bijzondere groeiplaatsen niet aanwezig zijn en dat binnen de intensief gebruikte delen (paardenweide en maïsakker) van het plangebied als zodanig geen sprake is van een stabiel ecosysteem. Beschermde vaatplanten worden binnen het plangebied niet verwacht. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft.

grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, 1992) komen in de omgeving van het plangebied soorten als egel (*Erinaceus europaeus*), gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*), dwergspitsmuis (*Sorex minutus*), huisspitsmuis (*Crocidura russula*), mol (*Talpa europea*), vos (*Vulpes vulpes*), hermelijn (*Mustela erminea*), bunzing (*Mustela putorius*), wezel (*Mustela nivalis*), ree (*Capreolus capreolus*), woelrat (*Arvicola terrestris*), rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), aardmuis (*Microtus agrestis*), veldmuis (*Microtus arvalis*), dwergmuis (*Micromys minutus*), bosmuis (*Apo-*

demus sylvaticus), haas (*Lepus europeus*), konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de meer strikt beschermde soorten steenmarter (*Martes foina*) en das (*Meles meles*) voor.

In het plangebied zijn een paardenweide, waterpartij, struwelen, opgaande groene elementen en een maïsakker aanwezig en de locatie is in het buitengebied gelegen. Daarom zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten als kleine marterachtigen, haas, egel, (spits)muizen en mol niet uit te sluiten. Voor deze soorten, die onder het eerste, lichte, beschermingsregime van de Flora- en faunawet vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

steenmarter en das

Zowel de steenmarter als de das leven in de nabijheid van de mens in cultuur gebrachte landschappen. De das is zeer schuw ten opzichte van de steenmarter. Deze laatste soort leeft namelijk ook in een stedelijke omgeving. Beide soorten laten wel diverse sporen na in het landschap die hun aanwezigheid verraden, zoals latrines, prenten, prooiresten en aanwijzingen die duiden op een verblijfplaats. Deze sporen zijn tijdens de veldverkenning niet waargenomen. Het is dan ook niet waarschijnlijk dat het plangebied een belangrijk onderdeel uitmaakt van het leefgebied van beide soorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen zijn op basis van het ontbreken van sporen uit te sluiten in het plangebied. Mogelijk maken de soorten wel incidenteel gebruik van het plangebied om er te foerageren.

bever

Daarnaast is door bewoners tegenover 't wiel de bever (*Castor fiber*) enkele jaren geleden waargenomen in/nabij de waterpartij 't wiel. Tijdens de veldverkenning zijn geen sporen waargenomen van de bever. Recent bezoek van de bever aan 't wiel is dan ook niet waarschijnlijk.

Andere meer strikt beschermde soorten worden op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en de aanwezige biotopen niet verwacht.

vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpen, 1997) en www.zoogdieratlas.nl komen in de omgeving van het plangebied gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), watervleermuis (*Myotis daubentonii*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*) en rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) voor.

Op basis van hun verblijfplaats zijn vleermuizen te verdelen in twee groepen namelijk: gebouwbewoners en boombewoners (er zijn ook soorten die van beide elementen gebruik maken). Aangezien binnen het plangebied gebouwen ontbreken zijn deze soorten uit te sluiten. Boombewonende soorten kunnen gebruik maken van de bomen in het plangebied. Vleermuizen maken in bomen gebruik van diverse verblijfplaatsen in de vorm van holtes, spleten en/of loshangende schors. Aangezien (een deel van) de bomen in het plangebied gekapt zullen worden zijn negatieve effecten op boombewonende soorten niet uit te sluiten.

Binnen het plangebied zijn enkele groene lijnvormige elementen aanwezig. Vleermuizen maken vaak jarenlang gebruik maken van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied. Daarom kan het behoud van deze lijnelementen cruciaal zijn voor de

instandhouding van het leefgebied. Gezien de (gedeeltelijke) kap van groene lijnvormige elementen zijn negatieve effecten op vaste vliegroutes niet uit te sluiten.

vogels

Tijdens het veldbezoek zijn vogels waargenomen zoals houtduif (*Columba palumbus*), ekster (*Pica pica*), buizerd (*Buteo buteo*), fazant (*Phasianus colchicus*), meerkoet (*Fulica atra*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*), kuifeend (*Aythya fuligula*), smient (*Anas penelope*) en krakeend (*Anas strepera*). Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is (actieve broedplaatsen).

jaarrond beschermde soorten

Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen) het gehele jaar door beschermd. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil);
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: grote gele kwikstaart, ooievaar, kerkuil, oehoe en slechtvalk);
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd, havik, sperwer, wespandief, zwarte wouw en ransuil).

In het plangebied is, tijdens de veldverkenning, een buizerd waargenomen die in één van de wilgen in het plangebied een nest aan het bouwen is. De buizerd is een jaarrond beschermde soort. Aangezien er binnen het plangebied bomen gekapt gaan worden zijn negatieve effecten op de buizerd niet uit te sluiten.

Op basis van het agrarische gebruik van een deel van het plangebied, afwezigheid van sporen en binnen het plangebied aanwezige biotopen worden andere jaarrond beschermde soorten niet verwacht.

niet jaarrond beschermde vogels

Naast de voorstaande vier categorieën is er nog een vijfde categorie (beschermde) vogels. Deze vogels beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze vogels (en hun broedplaatsen) zijn in principe buiten het broedseizoen niet beschermd. Alleen als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen zijn deze soorten wel jaarrond beschermd.

Binnen het plangebied is de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels uit de vijfde categorie niet uit te sluiten. Aangezien in de omgeving voldoende alternatieve broedplaatsen aanwezig zijn voor deze categorie vogels zijn er geen omstandigheden aanwezig om deze vogels jaarrond te beschermen. Negatieve effecten op vogels uit de vijfde

categorie worden dan ook niet verwacht indien rekening gehouden wordt met het broedseizoen (actieve broedplaatsen).

amfibieën

RAVON verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het plangebied amfibieën zoals bruine kikker (*Rana temporaria*), gewone pad (*Bufo bufo*), bastaardkikker (*Rana klepton esculenta*), kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), meerkikker (*Rana ridibunda*) en de meer strikt beschermde soorten kamsalamander (*Triturus cristatus*), poelkikker (*Rana lessonae*) en rugstreeppad (*Bufo calamita*) voor.

Aangezien algemene amfibieënsoorten zich wel in minder geschikte wateren waarin vis voorkomt voortplanten, is het voorkomen van algemeen voorkomende amfibieën niet uit te sluiten. Een deel van deze soorten gaat na de metamorfose op het land naar voedsel zoeken. Hierbij kunnen ze grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren (met uitzondering van de meerkikker en bastaardkikker), is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

De rugstreeppad is een echte pioniersoort en zal gezien de aanwezige biotopen dan ook niet in het plangebied voorkomen. In 't wiel is, ondanks de aanwezigheid van vis, het voorkomen van de kamsalamander en poelkikker niet op voorhand uit te sluiten. Met name de kamsalamander is een soort die graag gebruikt maakt van wateren die permanent water bevatten. Deze wateren zijn vaak niet geheel vrij van vis. Veel hangt af van de aanwezigheid van begroeiing (schuilmogelijkheden) in deze wateren. Aangezien de waterplas 't wiel wordt uitgebreid en oevers gereconstrueerd zijn negatieve effecten op de kamsalamander en poelkikker niet uit te sluiten.

Naast het leven in het water hebben de kamsalamander en poelkikker ook landbiotoop nodig. In de winter verblijven deze soorten namelijk in de bodem en strooisellaag van bosjes en houtsingels. Aangezien het bosje ten westen van de waterplas 't wiel wordt gekapt om ruimte te maken voor de uitbreiding van de plas zijn negatieve effecten aan het landbiotoop ook niet uit te sluiten.

reptielen

De meeste reptielensoorten houden zich met name op in geleidelijke overgangssituaties tussen natuurlijke biotopen in bos-, heide- en veengebieden (bijv. heide en/of heischrale graslanden in combinatie met bossen en/of kleine landschapselementen). Op basis van de binnen het plangebied aanwezige biotopen is het voorkomen van reptielen niet waarschijnlijk.

vissen

Volgens de website telmee.nl (bevat o.a. gegevens van RAVON) zijn beschermde vissoorten zoals kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*), bittervoorn (*Rhodeus amarus*) en grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) in de omgeving waargenomen. Daarnaast is, tijdens de veldverkenning, door bewoners aangegeven dat in 't wiel diverse algemene (voor de hengelsport interessante) soorten aanwezig zijn. Aangezien de waterplas 't wiel wordt uitgebreid en oevers gereconstrueerd zijn negatieve effecten op de vissen niet uit te sluiten.

insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Dergelijke biotopen komen niet in het plangebied voor. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de biotopen.

4 CONCLUSIE

Het plangebied betreft de Loosjespolder in Tolkamer en bestaat uit een paardenweide, de waterpartij 't wiel, diverse groene elementen en een maïsakker. Op een deel van de maïsakker, dat aansluitend is gelegen aan een bestaand bedrijventerrein, is de realisatie van een opslagterrein beoogd. Het overige deel van het plangebied zal als natuurterrein worden ingericht en bestemd.

4.1 GEBIEDSBESCHERMING

In het kader van de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben de beschermde gebieden.

Het plangebied te Tolkamer ligt niet in of tegen een gebied dat is aangewezen als speciale beschermingszone als bedoeld in de NB-wet. Aangezien een relatie met de aangewezen soorten en habitats van de beschermde gebieden ontbreekt vanwege het huidige gebruik, omvang van de ingreep en de tussenliggende elementen is gebiedsbescherming in het kader van de NB-wet op deze locatie niet aan de orde.

Bijna het gehele plangebied is aangewezen als EHS - natuur. Het oostelijk deel (paardenweide en waterpartij 't wiel) van het plangebied is planologisch bestemd als 'steenindustrie'.

Het plan voorziet in een opwaardering van de huidige natuurwaarden. In de huidige situatie is de natuurwaarde beperkt. De paardenweide en maïsakker, die het grootste deel vormen van het plangebied, hebben vanwege het intensief gebruikte en beheerde karakter een lage ecologische waarde. Door de inrichting van het terrein met nieuwe plassen en poelen, en door de bestaande plas te voorzien van plas/draszones, wordt aansluiting gezocht bij de natuurwaarden die reeds aanwezig zijn in het Rijnstrangengebied.

Rondom de plassen en poelen zal vegetatie ontstaan die geschikt is voor diverse moerasvogels en op de grotere plassen is gelegenheid voor watervogels om te rusten. De kernkwaliteiten van de EHS worden hiermee versterkt.

Daarnaast vormt de nieuw aan te leggen wal een scheiding tussen het bedrijventerrein en natuurgebied waardoor de invloeden vanuit het bedrijventerrein, zoals geluid- en lichthinder, worden beperkt. Ook dit is gunstig voor de nieuw te ontwikkelen natuur in de Loosjespolder en het noordelijk gelegen natuurgebied.

4.2 SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

De meeste van deze soorten zijn beschermd en vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijf-

plaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten zijn meer strikt beschermde soorten, soorten waarvoor bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffingsplicht in het kader van de Flora- en faunawet geldt. Op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezige habitats en de biotoopeisen van individuele diersoorten zijn buizerd, kamsalamander, poelkikker en soorten uit de soortgroepen vleermuizen (boombewonende soorten en vaste vliegroutes) en vissen (kleine modderkruiper, bittervoorn en grote modderkruiper) niet uit te sluiten binnen het plangebied.

4.3 CONSEQUENTIES

ecologische hoofdstructuur

In vergelijking met de huidige natuurwaarden vormt het beoogde plan, ondanks de afname van het areaal van de EHS, een grote opwaardering van de natuurwaarden in de Loosjespolder. De beoogde inrichting sluit aan bij de gewenste kernkwaliteiten van het Rijnstrangengebied en het rivierengebied in het algemeen. Door de bestemming natuur vast te leggen in het bestemmingsplan wordt het bovendien duurzaam naar de toekomst als zodanig beschermd. Het beoogde plan kan dan ook als een positieve ontwikkeling worden beschouwd voor de EHS op deze locatie. Het bevoegd gezag oordeelt uiteindelijk of de doelstellingen van de EHS niet significant worden aangetast.

soortbescherming

De verkennende quick scan flora en fauna kan, op basis van het eenmalige veldbezoek, de aanwezigheid van alle mogelijk voorkomende ontheffingsplichtige soorten niet op voorhand uitsluiten. Daarom moet, indien aantasting niet voorkomen kan worden door bijvoorbeeld te werken volgens een goedgekeurde gedragscode, nader onderzoek gedaan worden naar:

- vleermuizen, boombewonende soorten en vliegroutes, onderzoeksperiode: half april tot eind september, diverse onderzoeksronde verdeelt over de gehele periode;
- buizerd, onderzoeksperiode: half maart tot eind juni;
- amfibieën, onderzoeksperiode: maart tot augustus; waarvan het telgebied minimaal twee keer per jaar bezocht wordt;
- vissen, onderzoeksperiode: half maart tot eind september.

Het gebruik van het plangebied door deze soorten kan door middel van nader onderzoek in beeld worden gebracht zodat het werkelijke effect van de ingreep op (het leefgebied van) daadwerkelijk aanwezige soorten kan worden bepaald. Pas dan kan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Bij een dergelijke ontheffing worden vaak mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

werken volgens goedgekeurde gedragscode

Negatieve effecten op amfibieën en vissen kunnen, aangezien het leefgebied van deze soorten door de werkzaamheden niet wordt vernietigd, worden voorkomen door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Indien gewerkt wordt volgens een gedragscode is het niet (altijd) nodig om nader onderzoek uit te voeren; de gedragscode voor waterschappen werkt bijvoorbeeld met de aanwezigheid van soorten op basis van verwachting (habitats, verspreidingsgegevens, etc.). Indien de werkzaamheden in de

onderstaande periode en volgens de voorschriften (zie bijlage 3) uit de gedragscode worden uitgevoerd dan is nader onderzoek niet nodig.

Reconstructie van de oever (aanleggen plas/drasoever) van de waterplas 't wiel:

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec

groen: meest geschikte periode

oranje: mits er geen ijs ligt op de waterplas en diepe delen (-1 meter en dieper) ongemoeid blijven

Kappen van het bosje (mits uit het onderzoek naar vleermuizen en buizerd is gebleken dat er geen negatieve effecten te verwachten zijn):

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec

groen: meest geschikte periode

oranje: indien door een ecoloog is vastgesteld dat er geen broedende vogels aanwezig zijn

Verwijderen van de bosbodem en strooisellaag:

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec

groen: meest geschikte periode

oranje: niet van toepassing

Uitbreiden van de waterplas 't wiel:

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec

groen: meest geschikte periode

oranje: niet van toepassing

Verder is er een tweetal algemene voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet altijd van toepassing:

- in het broedseizoen van vogels mogen de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. De start van werkzaamheden tijdens deze periode zouden kunnen leiden tot directe verstoring van broedvogels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren.
- op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - voortijdig maaien van het plangebied zodat dieren wegtrekken;
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in zomer, voorjaar en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
 - het rooien starten buiten het voortplantingsseizoen en het winter(slaap)seizoen.

BIJLAGE 1: LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992.

Gedragscodex Flora- en faunawet voor waterschappen, 2011.

Limpens, H.J.G.A., e.a., Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1997.

Provincie Gelderland, Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur, Streekplanuitwerking, Arnhem, mei 2006.

Spitzen – van der Sluijs, A.M., e.a., Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985 – 2005. Stichting RAVON, Nijmegen, 2007.

Websites:

www.ravon.nl

www.gelderland.nl

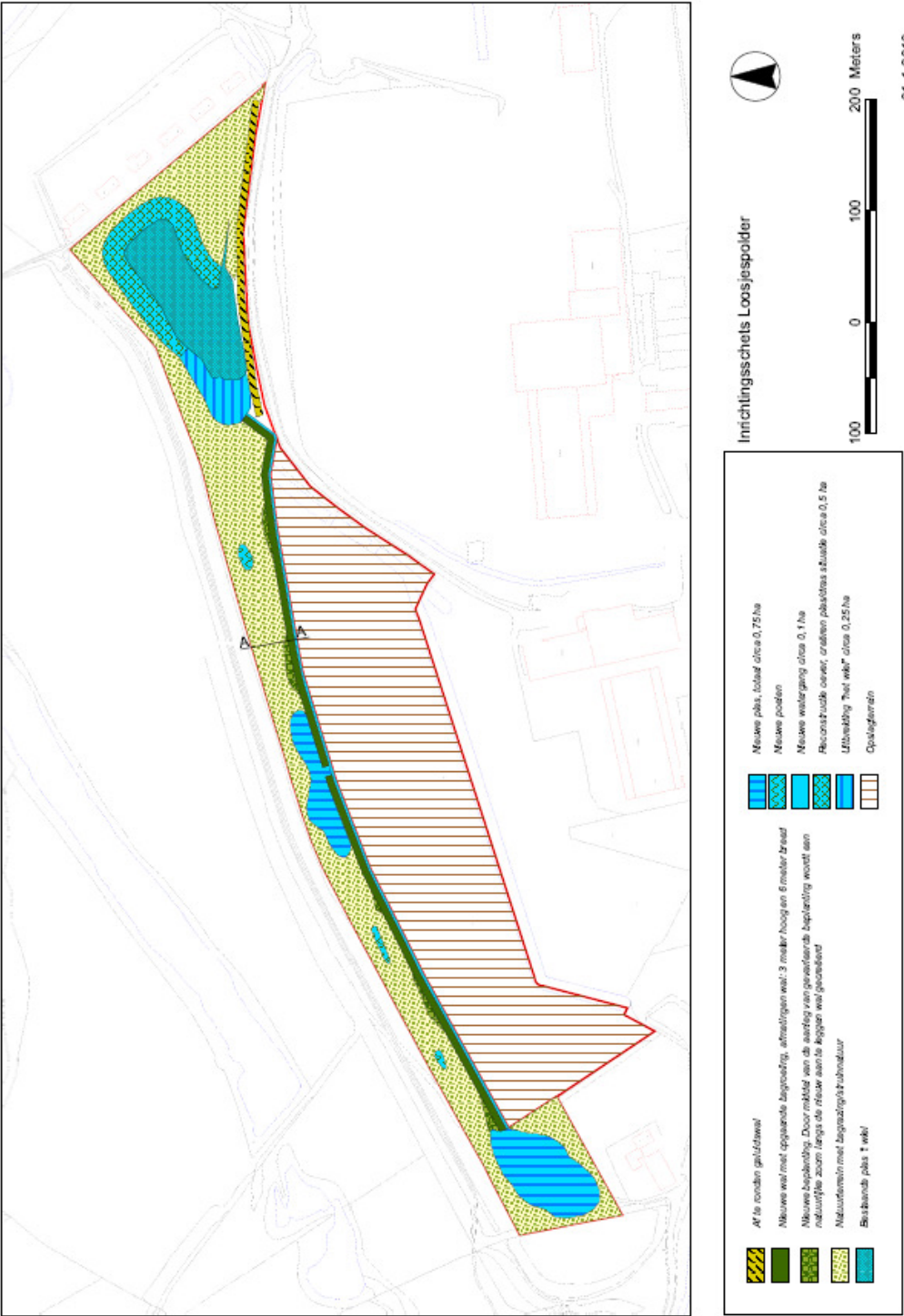
www.rijksoverheid.nl

www.telmee.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.waarneming.nl

BIJLAGE 2: INRICHTINGSSCHETS LOOSJESPOLDER

BIJLAGE 3: VOORSCHRIFTEN GEDRAGSCODE

Twee voorschriften uit de gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen die van toepassing zijn bij het vergraven van de waterpartij 't wiel:

4.2.4 Baggeren van bodems, herprofilering en herstelwerkzaamheden aan oevers

Het betreft hier werkzaamheden die tot doel hebben het watersysteem te laten voldoen aan de maatvoering die in de legger of in onderhoudsplannen is neergelegd. Dat kan zijn in termen van onderhoudsdiepte, aan/afvoercapaciteit of doorstroomprofiel. In tegenstelling tot het jaarlijkse maaien en schonen, wordt het baggeren doorgaans niet vaker dan eens per acht jaar uitgevoerd. Dit leidt dus automatisch tot een fasering in tijd en ruimte. Bij de uitvoering wordt rekening gehouden met de temperatuur van het water. Als die naar het oordeel van een deskundige te hoog of te laag is, dan is extra voorzorg noodzakelijk. Bij een te lage temperatuur raken vissen en amfibieën inactief waardoor zij niet meer kunnen vluchten. Bij een te hoge temperatuur kan zuurstofloosheid van het water ontstaan.

Op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2, 3 en vogels uit hoofdstuk 5) worden verwacht, stemt het waterschap de datum van de werkzaamheden en de methode af op de instandhouding van deze soorten. Naar volgorde van voorkeur vinden de werkzaamheden in de volgende periodes plaats:

- baggerwerkzaamheden worden in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 juli tot 1 november, met een voorkeur voor de maanden september en oktober. Dit is de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën. Bovendien hebben in deze periode vrijwel alle wateren oeverplanten zaad gezet. In de maanden november en december kan nog worden gebaggerd zo lang de winterrust van vissen en amfibieën nog niet is ingetreden, een en ander ter beoordeling van een deskundige;
- in tweede instantie kan slechts gebaggerd worden tussen 1 juni en 15 juli en na het intreden van de winterrust (tussen 1 november en 15 maart), mits de werkzaamheden op kleinere schaal gefaseerd plaatsvinden. Dat wil zeggen als ook lokaal zo veel leefgebied wordt gespaard (minimaal 25%), als nodig is om de functies van het leefgebied van te beschermen soort(en) te kunnen behouden. Door fijnmaziger te werken kunnen te beschermen soorten vluchten, dan wel de gebaggerde delen opnieuw bevolken. Tussen 1 juni en 15 juli moet bovendien goed gelet worden op broedende vogels en bloeiende of zaadbevattende juridisch zwaarder beschermde planten;
- in de periode van half maart tot half juli (broed- en voortplantingperiode) worden de werkzaamheden alleen uitgevoerd als dit vanwege de primaire waterschapstaken niet anders kan en met de nodige voorzorg. De voorzorgsmaatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, goed gedocumenteerd. Voor de soorten van tabel 3 en vogels uit hoofdstuk 5 geldt bovendien de eis dat voor de werkzaamheden geen alternatieven voorhanden mogen zijn.

Bovenstaande fasering in ruimte en tijd biedt doorgaans voldoende bescherming voor soorten die frequent, maar diffuus in bepaalde regio's voorkomen, zoals de bittervoorn. Bij soorten die voorkomen als lokale populaties op specifieke locaties, zijn aanvullend schadebeperkende maatregelen nodig. Dat geldt ook voor de waardplanten of gastheren van de beschermde soorten. De maatregelen worden gespecificeerd in het onderhoudsplan zoals:

- delen van de vegetatie en van de waterbodem (minimaal 25%) worden gespaard, zodat te beschermen soorten kunnen vluchten, dan wel de gebaggerde delen opnieuw kunnen bevolken. Dit kan door het werkgebied gefaseerd te baggeren;
- er wordt natuurvriendelijk materieel ingezet en/of een sparende techniek toegepast;
- te beschermen soort(en) worden tijdelijk weggevangen of geïsoleerd van dat deel van de watergang waar de werkzaamheden plaatsvinden;
- op de kant gedeponeerde bagger wordt direct gecontroleerd op aanwezigheid van te beschermen soorten. Deze worden teruggezet in het water. Dat geldt ook voor hun eventuele waardplanten en gastheren, zoals zoetwatermosselen in het leefgebied van de bittervoorn;
- op plaatsen waar te beschermen soorten voorkomen die afhankelijk zijn van krabbenscheergemeenschappen (waaronder groene glazenmaker, zwarte stern) wordt minimaal 50% van de vegetatie en waterbodem gespaard. Tijdens het baggeren worden op de kant gedeponeerde krabbenscheerplanten zoveel mogelijk teruggeplaatst;
- op plaatsen waar voortplanting van kamsalamanders, poelkikker, rugstreeppad, grote modderkruiper of platte schijfhoren wordt vermoed, worden werkzaamheden pas na 1 oktober uitgevoerd dan wel wordt vermeld welke maatregelen worden genomen om schade aan populaties te voorkomen;
- indien niet kan worden voldaan aan de gedragsregel om 25% van vegetatie en waterbodem ongemoeid te laten (50% op plaatsen waar te beschermen soorten voorkomen die afhankelijk zijn van krabbenscheer), dan dienen zodanig andere maatregelen te worden getroffen, dat het baggeren van de watergang niet van wezenlijke invloed is op de populaties van te beschermen soorten. Bij het vaststellen van dergelijke maatregelen en het toezicht op de uitvoering daarvan dient een ter zake deskundige te worden ingeschakeld. De maatregelen dienen te worden vastgelegd en de effecten daarvan op de betreffende soorten dienen te worden gemonitord.

Bij het afzetten van bagger of slootmaaisel op land wordt rekening gehouden met beschermde terrestrische soorten. Dat laat de ontvangstplicht door aangelanden onverlet.

Bij herstelwerkzaamheden aan watergangen en oevers worden zo nodig aldaar en in de directe omgeving schadebeperkende maatregelen getroffen, afhankelijk van de te beschermen soorten ter plaatse. Aanwezige vogels en hun nesten worden opgespoord en gespaard.

4.3.2 Verwijderen van bovengrond en andere graafwerkzaamheden

Op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten worden verwacht, worden de werkzaamheden in beginsel uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden van deze soorten.

Dit houdt in:

- werkzaamheden vinden plaats buiten het broedseizoen van vogels (15 maart - 15 juli) tenzij door onderzoek is vastgesteld dat zich op het terrein geen broedende vogels bevinden;
- als het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, worden schadebeperkende maatregelen toegepast. Men kan ervoor kiezen het werkgebied tijdelijk ongeschikt te maken voor broedvogels door de vegetatie zeer kort te houden of tevoren te frezen en/of door deze dagelijks te betreden. Dergelijke maatregelen dienen uitsluitend het voorkómen van de vestiging, niet het bestrijden van al aanwezige (voegel)soorten. Met deze aanpak kan men toch de noodzakelijke werkzaamheden in het voorjaar uitvoeren, zodat de vegetatie zich voor de winter kan ontwikkelen;

- voorafgaand aan de werkzaamheden wordt geïnventariseerd hoe de instandhouding van populaties beschermde planten kan worden gewaarborgd. Afhankelijk van de ecologie en voortplanting van de soort (bollen, knollen, zaad), worden de planten opgenomen, eventueel eerst in depot gezet en (naderhand) op adequate wijze uitgezet;
- werkzaamheden op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde amfibieën, reptielen en zoogdieren worden verwacht vinden plaats buiten de overwinteringsperiode van deze soorten (1 november - 1 april). Op plaatsen waar de zandhagedis wordt verwacht vinden geen werkzaamheden plaats tijdens de voortplantingsperiode van deze soort.

Tijdens de uitvoering worden maatregelen genomen om te voorkómen dat vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde soorten in de omgeving worden beïnvloed.

Wanneer tijdens de looptijd van het project hervestiging van juridisch zwaarder beschermde soorten ongewenst is, dan worden maatregelen genomen om te voorkómen dat hervestiging op het terrein kan optreden, bijvoorbeeld door het terrein tijdelijk kaal te houden of dagelijks te verstoren. Dergelijke maatregelen dienen uitsluitend het voorkómen van de vestiging, niet het bestrijden van al aanwezige (vogel)soorten.